

བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ སྲིད་བྱས་དང་ལག་བསྟར།

བསྟན་འཛིན་བརྒྱ།^[1]

ར་ཐོག་།

༡༡། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བོད་ས་ཡོངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ལྷ་བར་ཅམ་ལ་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཞེས་བྱ་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་གསར་བཙུགས་བྱས་ཤིང་། དེ་ནི་རྒྱ་གཞུང་གི་དབང་འཛིན་འོག་གི་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ལྷ་པའམ་གསར་ཤོས་དེ་ཆགས་ཡོད། འདས་པའི་ལོ་ལྷ་བར་ཅུ་ཕྱི་ལོ་འོ་ནང་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྲིད་བྱས་གཏན་འབེབས་དང་ལག་བསྟར་འདྲ་མིན་བྱས་ཡོད། ཐོག་མའི་དུས་སུ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཙམ་མེད་གཏོང་བའི་སྲིད་བྱས་ལག་བསྟར་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནས་རྒྱ་གཞུང་གི་སྲིད་བྱས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་སྐད་ཡིག་གི་གནས་སྟངས་རིམ་བཞིན་ཡར་རྒྱས་སྒྲུབ་བྱ་བྱེད་ཡོད། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྱིམ་སྤྱུགས་ཁག་གི་ནང་སྐད་ཡིག་ཡོངས་ཚོགས་ལ་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་ཚད་ལྡན་ཡོད་ཅིང་དཔོན་

[1] བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་ཉམས་ཞིབ་པ། ✉ tenzinpema2009@gmail.com

རིགས་ཚོས་ཀྱང་མི་རིགས་ཚང་མར་སོ་སོའི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་སྤྱང་སྦྱོབ་
གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱུར་ཅ་སྤྲོས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་ཆ་ཚང་གནང་ཡོད་
ཅེས་དྲིལ་བསྐྱགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་མོད། དོན་དངོས་ཐོག་“ཁ་བཤད་ཚུ་ཡི་ལྷ་བ། །ལག་
ལེན་གསེར་གྱི་ཐིགས་པ།”ཞེས་པ་ལྟར་སྤྲོས་ལུགས་ནང་གསལ་བ་དེ་དག་ལག་
བསྟར་མེད་པའི་རྒྱུ་ཀྱིས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཚོའི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་ལ་
སྤྱང་རྒྱུ་གིས་བེད་མེད་ཐོག་རོ་ལྟ་བུར་འགྱུར་དུ་བརྟུག་པ་ནི་མིག་མཐོང་ལག་ཟེན་
རེད། རྒྱ་ནག་གི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྲོས་ཡིག་ཁག་གཙོས་པའི་སྤྲོས་
དང་སྲིད་བྱུས་ཐོག་སྟོན་པའི་མཁས་དབང་རྣམ་པའི་དགོངས་འཆར་ཁག་^[1]གཞི་ལ་
བཞག་ནས་ད་ལྟོ་སྤྱི་ཡོད་ཀྱི་འདིའི་ནང་བོད་རང་སྦྱོང་སྦྱོངས་སུ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་
སྲིད་བྱུས་གཏན་འབེབས་དང་ལག་བསྟར་རི་འདྲ་ཡོད་མེད་སྟོར་ལོ་མཆོམས་གསུམ་
ལ་བཅད་ནས་སྤྱི་ཡོད་ཀྱི་ཡིན།

དང་པོ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ནས་ ༡༩༥༦ བར་གྱི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྲིད་བྱུས་དང་ལག་བསྟར།

རྒྱ་ནག་སྤྱི་ཡོངས་དང་ལྷག་པར་དུ་བོད་ནང་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་བོད་ཀྱི་
སྐད་ཡིག་ལ་དོ་སྙེག་ཆ་བས་ཆེ་བཏང་ཡོད། དེ་དུས་བོད་ས་ཡོངས་ལ་གཞུང་འབྲེལ་
ཀྱིས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བཀག་སྡོམ་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་བྲལ་ཁ་གསལ་ཡོད་མེད་
རི་ལྟར་ཡང་ལག་ལེན་དུ་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་མང་པོར་བོད་ཡིག་སྦྱོང་ས་མེད་པར་གྱུར་
པ་དང་། བོད་ཡིག་སྦྱོང་འདོད་ཡོད་མཁན་ཡང་རྒྱ་ཅང་ཉུང་བར་གྱུར་པ་པར་འབྱུངས་

[1] མཁས་དབང་དམ་པ་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་མཆོག་ནས་བོད་རང་སྦྱོང་སྦྱོངས་མི་དམངས་འཕུས་མི་ཚོགས་ཆེན་ལ་
ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལྷ་ ༡ ཆེས་ ༥ ཉན་བུལ་བའི་འཕྲིན་ཡིག་དང་། བོད་རང་སྦྱོང་སྦྱོངས་མི་དམངས་འཕུས་མི་རྣམ་པར་
བུལ་བའི་འཕྲིན་ཡིག་དེའི་སྟོར་ལ་ཆེད་ལས་མཁས་པ་རྣམ་པས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལྷ་ ༥ ཆེས་ ༤ ཉན་བཏོན་པའི་དགོངས་
འཆར་བཅས་བོད་བརྒྱུད་ཡིག་ཆ་གལ་ཆེན་གཞི་དབུས་བོད་མིའི་སྤྱི་འདུགས་ཀྱི་བདེ་སྤྱང་ལས་ཁུངས་ཀྱི་དྲུང་
འཕར་ཀྱན་དགའ་བཀྲ་ཤིས་ལགས་ནས་གནང་སྟོན་བྱེད་བར་སྤྱི་ཡོད་ཀྱི་ལག་པ་ནས་བྱུགས་རྗེ་ཆེ་བྱ།

ལགས་ཀྱིས་གསུངས། ཁོང་གིས་ད་དུང་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ལངས་པ་ནས་བཟུང་
བོད་ས་ཏ་ཅང་ཉུང་ཤས་ཤིག་ལ་མ་གཏོགས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཙ་ལུ་ཏུ་གྱུར་ཏེ་བོད་ཀྱི་
གཞེན་རབས་པ་མང་པོར་རང་སྐད་སྦྱོང་བའི་སྐལ་བ་ཆད་པར་གྱུར་སྟབས། སྐབས་དེར་
གཞེན་སྟེས་ཀྱི་ནང་དུ་བོད་ཡིག་གི་དགེ་ཆན་འཆོལ་བ་ནི་དགུན་དུས་ཁྱུ་བྱག་གི་སྐད་
སྟན་འཆོལ་བ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་རེད་ཅེས་གསུངས་པ་མ་ཟད།^[༡] སྤྱི་རིང་ཆེ་རིང་དོན་
འགྲུབ་ལགས་ཀྱིས་ཀྱང་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་དུས་ལ་བོད་ས་གཞན་ལྟ་བུ་ཁམས་
དཀར་མངའ་སྡེ་ཁྱེད་ཀྱི་ཉུང་སྟོབ་གྲ་རྒྱུང་འབྲིང་ནས་བོད་ཡིག་སྟོབ་ཆན་དང་བོད་ཡིག་
གི་ཆེད་ལས། དེ་བཞིན་བོད་ཡིག་གི་དུས་དེབ་བཅས་སྡོན་རྗེས་སུ་མཆོམས་ཆད་པ་
དང་། རྒྱ་ཡིག་སྟོབ་རྒྱུའི་ལམ་ལུགས་ཡོངས་ཁྱབ་ཏུ་སྤེལ་ནས་བོད་ཁྱེད་ཀྱི་བོད་ཡིག་
གི་སྟོབ་ཁྱིད་ལྟལ་མེད་དུ་བྱེན་པ་སོགས་གསུངས་ཡོད།^[༢]

འོན་ཀྱང་དེ་དུས་བོད་ཡིག་ཐོག་སྟོག་ཆས་ཡོད་པ་དེ་མའོ་ཅེ་ཏུང་གི་གཏམ་
བཤད་ཁག་དང་དམར་ཤོག་ལྟ་བུ་སྤེལ་ཆས་ཁག་ཁོ་ན་ཡིན། སྐབས་དེ་དུས་བོད་ཀྱི་
བར་སྟོད་ཐོག་ལའང་དགོས་མེད་སྒྱུར་བཅོས་བཏང་ཡོད་པ་བོད་ཡིག་ཐོག་གི་ཡིག་ཆ་དེ་
ཆོ་ནས་མཐོང་ཐུབ། སྟོག་ཆས་དེ་ལས་བརྒྱལ་བའི་བོད་ཡིག་ཐོག་སྟོག་རྒྱ་གཅིག་ཀྱང་
མཐོང་རྒྱུ་མེད། གང་ལྟར་དེ་དུས་བོད་ས་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་རྒྱུའི་སྐད་ཡིག་ཁོ་ན་ལས་བོད་
ཀྱི་སྐད་ཡིག་བེད་སྟོད་མི་བྱེད་པའི་གནས་སྟངས་དང་། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་མཐོང་
རྒྱུ་དམའ་འབེབས་ཀྱིས་བོད་ཡིག་དགེ་ཆན་དང་མཁས་པ་ཆོར་ཉེས་ཆད་བཏང་སྟེ།
བོད་མི་སྤྱང་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བཀོལ་སྟོད་བྱ་རྒྱུར་དོགས་ཐོན་བྱེད་དགོས་པ་བཅོས་
ཡོད་པ་མ་ཟད། སྟོབ་གྲ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གིས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་མི་སྟོབ་པའམ། སྟོབ་
ཁྱིད་སྐད་ཡིག་ལ་བོད་ཡིག་མི་སྟོད་པ། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྟོབ་རྒྱུར་ལྟོད་ཡངས་དང་

[༡] བསྐྱེད་འབྱུང་། ༡༩༠༠ལྟེ་ ༥ན་ཐོ་རྩོམ་མ། བོད་ཀྱི་དུས་བབ། ཐོག་གྲངས་ ༩

[༢] སྤྱི་རིང་ཆེ་རིང་དོན་འགྲུབ། ༡༩༩༥ལྟེ་ བདག་གི་རེ་སྟོན། དཀར་མངའ་སྡེ་གསར་འགྱུར་ཁང་གི་པར་འདེབས་
བཅོ་གྲུ་ ཐོག་གྲངས་ ༡༩༥

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་དུས་དེབ།

སྤང་ཚུང་ཚད་མེད་བཏང་སྟེ། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ལ་གསོ་མི་ཐུབ་པའི་མ་
ཁ་བཟོས་ཡོད། མདོར་དོན། རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་ལོ་གྲངས་བརྒྱ་འདི་བོད་ཀྱི་སྐད་
ཡིག་སྲིད་ཆེས་ཐུན་ནག་དང་ཆེས་ཚད་ཅེས་འདི་དུས་ཤིག་ཡིན་པར་གསལ།

གཉིས་པ། བྱི་ལོ་ ༡༩༧༧ ནས་ ༡༩༧༩ བར་གྱི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྲིད་བྱུས་དང་ལག་བསྟར།

བྱི་ལོ་ ༡༩༧༠ ནས་པའི་དུས་མཇུག་ནས་རྒྱ་ནག་གྱི་ཡོངས་དང་ཡང་སྒོས་བོད་ནང་
ཅུང་གྲ་ཡངས་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ལག་བསྟར་ཐོག་ བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྲིད་གསོ་བྱེད་རྒྱའི་
གོ་སྐབས་བྱུང་ཡང་། སྐྱེ་མ་ཡོད་དུས་དང་པ་མེད། །དང་པ་ཡོད་དུས་སྐྱེ་མ་མེད། །ཟེར་
བའི་དཔེ་ལྟར། བོད་ཡིག་སྐྱོང་བའི་གོ་སྐབས་ཐོབ་དུས་བོད་ཡིག་སྐྱོབ་ཁྲིད་བྱེད་ཐུབ་
མཁན་གྱི་དགེ་ཆན་ཐོབ་དཀའ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད་པ་དེ་ནི་རིག་གནས་གསར་
བརྗེའི་མཇུག་འབྲས་ཉག་གཅིག་ཡིན་པ་བཤད་མི་དགོས།

འོན་ཀྱང་རིམ་པས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་ཀྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དང་ཡང་སྒོས་
གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཆོའི་ཆེད་དུ་བྲིམས་ཡིག་རིམ་པ་གཏན་འབེབས་བྱུང་བའི་ནང་
དོན་ཚན་མི་ཉུང་བ་བྱུང་བ་དེ་དག་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ལས་ཀ་བྱེད་
མཁན་ཆོར་བྲིམས་ཐོག་ནས་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་རང་དབང་ཐོབ་ཡོད་མོད། ཐོག་མ་བྲིམས་
ཀྱི་ཨ་མ་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་ཀྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་བྲིམས་གསར་བཟོ་ཐངས་བཞི་པ་
སྟེ་^[4]བྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལོར་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དེ་ཡིན།^[5] ཅ་བྲིམས་དེའི་དོན་ཚན་
༤ པའི་ནང་མི་རིགས་སོ་སོར་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་དང་ཡིག་སྐྱོང་པ་དང་གོང་དུ་སྟེལ་བའི་

[4] Chiu, Hungdah. (1985). The 1982 Chinese Constitution and the Rule of Law. University of Maryland School of Law, USA. p.p.2 & 3

[5] Constitution of the PRC. 1982. Retrieved from http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Constitution/node_2825.htm

རང་དབང་ཡོད་པ་གསལ་ཡོད། དེ་བཞིན་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་བཅའ་ཁྲིམས་
ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༤ ལོར་གཏན་འབེབས་བྱུང་ཞིང་^[༡] དེའི་དོན་ཚན་ ༡༠ པའི་ནང་མི་
རིགས་རང་སྐྱོང་ས་གནས་ཀྱི་རང་སྐྱོང་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ས་གནས་དེ་གའི་མི་རིགས་
ཚང་མར་རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་བཟོ་སྒྲིག་དང་དར་སྤྱོད་གཏོང་བའི་རང་དབང་ཡོད་
པ་གསལ་ཡོད་པ་མ་ཟད། དོན་ཚན་ ༡༡ དང་ ༡༢ ལ་བཅས་ཀྱི་ནང་རང་སྐྱོང་ལས་
ཁུངས་དང་། སློབ་གྲྭ། ཁྲིམས་ཁང་བཅས་ལ་གངས་ཉུང་མི་རིགས་སོ་སོའི་རྒྱུ་ཡིག་
བཟོ་སྒྲིག་བྱེད་རྒྱུའི་སྐོར་ཡང་གསལ་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༤ ལོའི་འོས་འགན་སློབ་གསོའི་བཅའ་ཁྲིམས་^[༢] ཀྱི་དོན་ཚན་ ༤
པའི་ནང་། སློབ་གྲྭ་རྒྱལ་ཡོངས་ཐུན་མོང་དུ་བཀོལ་པའི་སྤྱི་རྒྱུ་སྒྲིག་དགོས། གངས་
ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་སློབ་མ་གཙོ་བོར་བསྟར་བསྐྱོང་བྱས་པའི་སློབ་གྲྭ་གངས་ཉུང་མི་
རིགས་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཐུན་མོང་དུ་བཀོལ་པའི་རྒྱུ་ཡིག་སྤྱད་ནས་སློབ་ཁྲིད་བྱས་ན་འཕུས་
ཞེས་གསལ་ཡོད་ཀྱང་། དུས་དེའི་བར་དུ་བོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་སྤྱད་སྒྲིག་དར་སྤྱོད་ཆེད་དུ་
དམིགས་བསལ་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་བྱུང་དུ་གཏན་འབེབས་བྱུང་མེད།

གསུམ་པ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༧ ནས་ད་བར་གྱི་བོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་ཁྱིད་བྱས་དང་ལག་བསྟར།

བོད་རང་བཅོན་ཤོར་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་གི་ཆེད་དུ་ཁྲིམས་ལུགས་གཏན་འབེབས་
ཐོག་མ་དེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༧ ལོར་བོད་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་བོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་སློབ་སྒྲིག་དང་

[༡] Law of the People's Republic of China on Regional National Autonomy. 1984/2001. Retrieved from http://www.chinadaily.com.cn/ethnic/2009-08/12/content_8559272.htm

[༢] Compulsory Education Law of the People's Republic of China. 1986. Retrieved June 17, 2012, from <http://www.china.org.cn/english/government/207401.htm>

བོད་སྟོན། འཕེལ་རྒྱས་སུ་གཏོང་རྒྱུ་ལྟན་འབེབས་འགའ་ཞིག་^[༧]ཟེར་བ་དེ་ཡིན། གཏན་འབེབས་དེ་ནི་ད་བར་དུ་གཏན་འབེབས་ཁྲིམས་ལུགས་ཅི་འདྲ་ཞིག་བྱང་ཡོད་པ་ནས་དོན་དངོས་དང་འཆམས་ཤོས་སུ་གྱུར་ཡོད་པ། དཔེར་ན། དེའི་དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་ཡོངས་རྫོགས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤྱད་སྟོབ་དང་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱུ་ལྟན་འབེབས་ལམ་ཁ་གསལ་ཡོད་པ་དེའི་ནང་དོན་སྤྱིར་བཏགས་ནི།

གཏན་འབེབས་དེའི་གཞི་འཛིན་ས་ནི་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཚ་ཁྲིམས་དང་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྟོང་སྐོར་གྱི་བཅའ་ཁྲིམས་གཉིས་ཡིན་པ་དང་། དེའི་ཚ་དོན་གཙོ་བོ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤྱད་སྟོབ་དང་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱུ་ཡིན་པ་བཅས་གསལ་ཡོད། དོན་ཚན་རིམ་པ་དྲུག་གི་ནང་དུ་སྟོབ་ཟླ་རིམ་ཁག་གི་སྟོབ་ཁྲིམས་སྐད་ཡིག་དང་བོད་རིགས་ལས་ཁྱེད་དང་ལས་བཟོ་བས་བོད་ཡིག་སྟོང་སྟོང་ཁྱེད་རྒྱུ་སྐོར་བཀོད་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་དོན་ཚན་རིམ་པ་དྲུག་གི་ནང་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བོད་སྟོང་ཁྱེད་ཕྱོགས་སྐོར་གསལ་ཡོད། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བོད་སྟོང་ཁྱེད་ས་འགའ་ཤས་ལ་ཁྱེད་ཐབས་ཐག་ཆོད་པོ་ཡོད།

དཔེར་ན། དོན་ཚན་ ༧ པར། གོང་རིམ་རྒྱལ་ཁབ་ལས་ཁྲུངས་ནས་གཤམ་དུ་སྐྱེལ་བའི་ལས་འགན་བསྐྱབ་རྒྱུ་ཡིག་རིགས་བོད་ཡིག་མེད་ཆེ་གཤམ་རིམ་རྒྱལ་ཁབ་ལས་ཁྲུངས་ཀྱིས་ཅེས་ལེན་ཁྱེད་མི་དགོས་པ་དང་། གཞི་རིམ་ནས་གོང་རིམ་ལ་འབྱུལ་རྒྱུ་ཡིག་རིགས་རྣམས་བོད་ཡིག་རྒྱུ་པ་བཏང་ན་འགྲིག་རྒྱུ་ཡིན་པ་བཀོད་ཡོད། གཏན་འབེབས་དེའི་ནང་རང་སྟོང་ལྗངས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཐད་ཀྱི་འགོ་ཁྲིད་ལས་ཁྲུངས་བཅུགས་ཏེ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྟོབ་སྟོང་དང་བོད་སྟོང་ཁྱེད་པར་འགོ་ཁྲིད་དང་བདག་སྟོང་ཁྱེད་དགོས་པ་དང་། གཏན་འབེབས་དོན་ཚན་ཁག་ལག་ལེན་ནན་

[༧] བོད་རང་སྟོང་ལྗངས་སུ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྟོབ་སྟོང་དང་། བོད་སྟོན། འཕེལ་རྒྱས་སུ་གཏོང་རྒྱུ་ལྟན་འབེབས་འགའ་ཞིག་ ༡༩༩༧ བོད་ལྗངས་སྟོབ་གསལ་ ༡༩༩༩ དུས་དེབ་དང་པོ། སྤྱི་ལོ་དེབ་གངས་ ༡༡ དང་། བོད་ཀྱི་སྐད་སྐོར་གྱི་ཆེད་ཚིམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཤོག་གངས་ ༤༦༡།

ཏན་བསྟར་ཏེ་བྱས་ཇེས་འཛོག་མཁན་གྱི་སྡེ་ཆ་ན་འགོ་བྱིན་ནམས་ལ་བྱ་དགའ་དང་སྤང་
མེད་གཏོང་མཁན་ལ་ཉེས་ཆད་གཅོད་རྒྱ་བཅས་གསལ་ཡོད། གཏན་འབེབས་དེ་ཉིད་
གསལ་བསྐྱགས་ཟིན་ནས་ཟླ་དྲུག་ནང་ཚུད་ལ་ལག་ལེན་བསྟར་རྒྱུའི་བྱ་ཐབས་ཤིག་
བཟོ་དགོས་པ་གསལ་བ་བཞིན་གཏན་འབེབས་དོན་འཁྱོལ་ལག་ལེན་བསྟར་ཐོགས་ཀྱི་
ཞིབ་སྟོན་དོན་ཆུང་རེ་གཅིག་བྱེ་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་འབྲེམས་སྤེལ་གནང་ཡོད་པ་^[༡༠]དེ་
ནི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤྱང་སྟོབ་དང་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་གཏོང་སྤངས་གཏོང་ལུགས་
ཁ་གསལ་ལམ་སྟོན་བྱས་ཡོད་པར་མཐོང་།

དེ་བཞིན་བྱེ་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོའི་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྟོབ་
གསེའི་བཅའ་བྲིམས་ཀྱི་དོན་ཆུང་ ༡༩ པའི་ནང་། “.....གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་སྟོབ་
མ་གཅོད་བོར་དམིགས་པའི་སྟོབ་གྲུའམ་སྟོབ་གསེའི་ལྟེ་གནས་གཞན་ནམས་ནས་གྲངས་
ཉུང་མི་རིགས་སམ་ས་གནས་དེ་གའི་རྒྱ་སྟོད་སྐད་ཡིག་གིས་སྟོབ་བྲིད་བྱེད་པ་ལག་
ལེན་དུ་བསྟར་དགོས།” ཞེས་གསལ་ཡོད་ཀྱང་། བྱེ་ལོ་ ༢༠༠༦ ལོར་འོས་འགན་སྟོབ་
གསེའི་བཅའ་བྲིམས་^[༡༡]བསྐྱར་བཅོས་སྐབས། སྟོབ་གྲུས་རྒྱལ་ཡོངས་ཐུན་མོང་དུ་
བཀོལ་པའི་སྤྱི་སྐད་སྟོད་དགོས། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་སྟོབ་མ་གཅོད་བོར་བསྟར་བསྐྱོང་
བྱས་པའི་སྟོབ་གྲུས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཐུན་མོང་དུ་བཀོལ་པའི་སྐད་ཡིག་
སྟོད་ནས་སྟོབ་བྲིད་བྱས་ན་འཕུས་ཞེས་གསལ་བའི་དོན་ཆུང་དྲུག་པ་དེ་མེད་པ་བཟོས་
ཡོད། དེ་ནི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་པ་ཞིག་
མ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་བྱེ་ལོ་ ༢༠༠༡ ལོའི་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་

[10] བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་སྐད་སྟོབ་སྟོབ་དང་། བེད་སྟོད། འཕེལ་རྒྱས་སྤྱང་རྒྱུའི་གཏན་
འབེབས་འགའ་ཞིག་ [1999] བོད་ལྗོངས་སྟོབ་གསོ། 1999 ཏུས་དེབ་དང་པོ། སྤྱི་ལོ་དེབ་གྲངས་ 11 དང་། བོད་ཀྱི་སྤྱི་
སྐད་སྟོར་གྱི་ཆེད་ཚོམ་ཐོགས་བསྐྱགས། མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ 664

[11] Compulsory Education Law of the People's Republic of China. 2006. Retrieved October 14, 2012,
from http://www.china.org.cn/china/LegislationsForm2001-2010/2011-02/15/content_21925515.htm

དེས་གཏན་འབེབས་འདི་ཉིད་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤང་སྐྱོབ་ཆེད་བོད་སྤྱི་མཐུན་པའམ་
ཡང་ན་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤང་སྐྱོབ་བྱེད་རྒྱུའི་ཐོག་སྤང་མེད་བཏང་བ་མཆོད། མདོར་
ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོའི་གཏན་འབེབས་དང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ལོའི་གཏན་འབེབས་དབར་
ཅ་དོན་དང་ཅ་དོན་སྒྲུབ་ཕྱགས་ཐོག་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་གསལ་བོ་རེད།

དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལོར་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བོད་
ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཐོག་ཁྲིམས་ཡིག་གསར་པ་ཞིག་གི་ཟིན་བྲིས་བསྒྲུབས་ཟིན་པའི་གནས་
ཚུལ་མཐོང་ཐོས་བྱུང་བ་ལ་གཞིགས་ན།^[༡༥] ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལོ་ ༩ པའི་ནང་ཁྲིམས་ཡིག་
གསར་པ་དེ་གསལ་བསྒྲགས་བསྐྱུང་རྒྱུའི་སྐོར་གསར་འཕྲུང་དེའི་ནང་གསལ་ཡོད་ཀྱང་
ད་བར་བོད་མི་སྐད་ཡིག་ཐོག་མཐོང་རྒྱ་མེད། ཁྲིམས་ཡིག་གསར་བཟོའི་འགན་ཁུར་
བཞེས་མཁན་གཙོ་བོ་བོད་རང་སྐྱོང་ཁྲུང་སྡེ་གི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལས་དོན་སྡེ་ཚན་ཡིན་
པ་དང་། དེ་བཞིན་ཁྲིམས་ཡིག་འདི་ཉིད་དཔོན་གཏན་འབེབས་ཡོངས་ནས་བོད་སྤྱི་
རྒྱུ་ཆེ་བ་ཡོང་བའི་རེ་བ་ཡོད་པ་བཅས་གསུངས་ཡོད།

མཚུག་བཅོམས།

རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བོད་མི་རིགས་གཙོས་པའི་གངས་ལྷན་མི་
རིགས་ནམས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ནམས་ཁྲིམས་ཐོག་ནས་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་ཟད།
དེ་དག་གི་སྤང་སྐྱོབ་ཆེད་ཁྲིམས་ལྷགས་འདྲ་མིན་གཏན་འབེབས་ཀྱང་བྱས་ཡོད། འོན་
ཀྱང་ཁྲིམས་ལྷགས་དེ་དག་གངས་ལྷན་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤང་སྐྱོབ་ལག་ལེན་བསྟར་
ཀྱི་མེད་པའི་དཀའ་ངལ་ལུ་མཐུད་གནས་ཡོད་པར་བརྟེན། རྒྱ་ནག་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ནང་

[15] chengyang. (7 April 2014). Tibetan language to get more legal protection. Retrieved April 8, 2014, from, http://news.xinhuanet.com/english/china/2014-04/07/c_133244000.htm

མན་རྩུ་མི་རིགས་ས་ཡ་གཙུག་ལྷན་ཡོད་ཀྱང་མན་རྩུ་མི་རིགས་མཁན་མན་རྩུ་
མི་རིགས་བརྩེ་གྲངས་འགའ་ཤས་ལས་ལྷན་མེད་པས། མན་རྩུ་མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཙམ་
བརྒྱལ་དུ་འགོ་བཙུག་ཡོད། དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་མི་རིགས་ཁག་གི་ངོས་ནས་
སོ་སོའི་རྒྱུ་ཡིག་རྒྱུ་འདྲི་བཟུང་མི་ཐུབ་ཆེ་རིམ་པས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་རྒྱུ་
ཡིག་ཡོངས་རྫོགས་མན་རྩུ་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་དབང་ལྟ་བུ་འཕྲད་ངེས་རེད།

རྒྱ་ནག་སྤྱི་ཡོངས་དང་ལྷན་པར་དུ་བོད་རང་སྤྱོད་ལྷོངས་སུ་འདས་པའི་ལོ་ངོ་
བརྒྱ་ཕྱལ་ལཱ་འདྲི་བཟུང་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་སྲིད་བྱུས་དང་ལག་ལེན་འདྲུ་མིན་བྱུང་བ་དེའི་
ནང་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོའི་བོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་སྤྱོད་ལྷོངས་དང་བེད་སྤྱོད་གོང་འཕེལ་
གཏོང་ཆེད་ཀྱི་གཏན་འབེབས་ཞེས་པ་ནི་དོན་དམ་ཀྱི་གནས་ལ་ཕྱི་མི་རིགས་པའི་སྲིད་བྱུས་
ཤིག་ཡིན་པར་སྟུག།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོའི་གཏན་འབེབས་དང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོའི་གཏན་འབེབས་
གཉིས་ཀྱི་དབར་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་དེ། གཏན་འབེབས་གོང་མས་བོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་
སྤྱོད་སྤྱོད་སྤེལ་གསུམ་གྱི་ཐད་ལ་སེམས་ཐག་ཆོད་པོ་དང་ལག་ལེན་བསྟར་སྤྱོད་གསལ་
པོ་ཡོད་ཀྱང་། གཏན་འབེབས་ཕྱི་མས་བོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་དང་ལྷན་དུ་རྒྱ་ཡི་སྤྱོད་རྒྱུ་
ཡིག་ཀྱང་གོང་འཕེལ་གཏོང་ཆེད་དུ་དམིགས་པར་གསལ་པོ་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོའི་
གཏན་འབེབས་ཀྱི་དོན་ཆེན་ཁག་དང་དོན་འབྱེད་ཞིབ་སྟོན་དེ་དག་བོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་
སྤྱོད་པར་སྤྱོད་ཆེ་བར་མཐོང་བས་དེ་དག་ངེས་པར་དུ་སྤྱོད་གསེབ་བྱེད་རྒྱུ་དང་། དེ་
བཞིན་དུས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ལ་གཞིགས་པའི་དོན་ཆེན་འགའ་གསར་སྤྱོད་བྱེད་ཆོག་
འདི་ལྟར་མ་བྱུང་ཆེ་བོད་རིགས་བརྒྱ་ཆ་ ༩༥ ལྷན་ཡོད་པའི་བོད་རང་སྤྱོད་ལྷོངས་སུ་
བོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་གི་མདུན་ལམ་དང་། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་བརྒྱལ་རྒྱུ་འདྲི་བཟུང་
ཆེན་པོ་ཡོད་པར་མཐོང་། ཉེ་ཆར་ཕྱི་ལོ་ ༩ པའི་ནང་གནས་ཚུལ་ཐོན་པར་གཞིགས་
ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོར་བོད་རང་སྤྱོད་ལྷོངས་ཀྱི་གོང་གསེབ་ཁག་གི་ནང་རྒྱུ་ཡིག་གཉིས་

ཅན་གྱི་བྱ་བཅོལ་ཁང་གངས་ ༡༥༠ གསར་འཛུགས་བྱེད་རྒྱ་གཏན་འཁེལ་ཡོད།^[༡༥]
བྱ་བཅོལ་ཁང་གསར་འཛུགས་བྱེད་རྒྱ་དེ་ཕྱ་གྲ་དང་པ་མ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་རྒྱལ་ཁབ་
གཅིག་ཡར་ཐོན་ཆགས་པ་ལའང་ཕན་སྐབས་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་བརྗོད་མི་དགོས་ཀྱང་།
ཆུང་བྱིས་པའི་དུས་ནས་སྐད་གཉིས་པ་སློབ་པ་ནི་ཕྱ་གྲའི་པ་སྐད་ཉམས་རྒྱུད་གཏོང་
རྒྱའི་གཞི་བཏིང་པ་ཞིག་རེད། འདི་ལོའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་པ་སྐད་ཉིན་མོའི་བརྗོད་གཞི་^[༡༦]
གཞིར་བཟུང་ཤེས་ཡོན་ཚད་ལྡན་དང་སློབ་གཉེར་གྱི་གྲུབ་འབྲས་ཡག་པོ་ཡོང་བར་
སློབ་བྱིད་བརྒྱུད་ལམ་སྐད་ཡིག་མ་ནོར་བ་དགོས་གཤེས་ཆེ་ཞིང་། ལྷག་པར་དུ་སློབ་ལོ་
མ་སོན་པ་དང་སློབ་ཆུང་གི་ཤེས་ཡོན་ཡོངས་རྫོགས་ཕྱ་གྲ་སོ་སོའི་པ་སྐད་ཐོག་ངས་
པར་དུ་དགོས་པ་ནི་ཆན་རིག་དང་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ། །

[༡༥] འདི་ལོ་བོད་ཀྱིས་གོང་གསལ་གྱི་སྐད་གཉིས་བྱ་བཅོལ་ཁང་ ༡༥༠ བརྒྱན་ཅིས་ཡོད་པ། ༩༠༡༥༠༩༡༩༩ མི་
དམངས་ཉིན་རེའི་ཆགས་པར། བ་མཐུད་ http://tb.tibet.cn/2010sy/xw/201604/t20160413_4058570.html ནས་ལེན།

[༡༦] 2016 Theme: Quality education, language(s) of instruction and learning outcomes.
Retrieved 18 February 2016, from <http://www.un.org/en/events/motherlanguageday/>